

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Стаття розглядає питання щодо збереження природного середовища в контексті розвитку екологічного туризму. Увага також приділяється негативному впливу сучасної політично-військової ситуації в країні на функціонування екологічного туризму. Автором проаналізований стан розвитку екологічного туризму в Сумському регіоні. У результаті дослідження виявлено ряд проблем, що потребують вирішення, оскільки значна кількість природних ресурсів опинилася під загрозою свого існування внаслідок військових дій та руйнування туристичної інфраструктури.

Ключові слова: екологічний туризм, природне середовище, регіональний туризм

The article considers the issue of preservation of the natural environment in the context of the development of ecological tourism. Attention is also paid to the negative impact of the current political and military situation in the country on the development of ecological tourism. The author analyzed the state of development of ecological tourism in the Sumy region. As a result of the research, a number of problems that need to be solved were revealed, as a significant number of natural resources were threatened with their existence as a result of military operations and the destruction of tourist infrastructure.

Keywords: ecological tourism, natural environment, regional tourism.

Постановка проблеми. Туризм – одна з найбільш динамічних і конкурентоспроможних галузей світової економіки. Навіть під час військових дій, деякі регіони нашої країни продовжували функціонування туристичної галузі, оскільки важливо було не зупиняти економіку країни для її скорішого відновлення в майбутньому. Тому вважаємо, що потрібно розглядати туризм, не тільки як розважальний сектор, а й як сектор підтримки господарської діяльності держави та громадського суспільства. Поява екологічного туризму – певна відповідь людства на глобальні екологічні проблеми. На сьогоднішній день, екологічний туризм стрімко розвивається і набуває популярності у багатьох країнах. За допомогою екологічного туризму можна взаємозбагатити культури різних народів, покращити умови розвитку внутрішнього туризму і надати країні гарний імідж та високий рівень конкурентоспроможності на світовому туристичному ринку.

Метою роботи є дослідження теоретичних особливостей екологічного туризму в Україні в контексті військово-політичної ситуації.

Виклад основного матеріалу. Сучасні тенденції розвитку туризму в Україні досліджували такі науковці, як: Т. І. Ткаченко, В. І. Цибух, А. М. Близнюк, Л. Г. Богуш, Л. І. Давиденко, В. Ф. Данильчук, В. Ф. Кифяк, Н. Й. Коніщева, М. П. Мальська, Т. М. Оре-

ховська, Ф. Е. Поклонський, І. М. Школа.

Категорія «туризм» має декілька підходів до розуміння. Згідно економічної діяльності туризм – це вид використання матеріального та духовного блага, товарів і послуг, що виокремлюються в окрему галузь господарства.

Згідно статистики «туризм» це одна з форм міграції населення, яка не пов'язана з постійною зміною місця проживання. У змінах до Закону України «Про туризм» зазначається, що туризм – це тимчасовий виїзд громадян з місць постійного проживання з різною метою на термін від 1 доби до 1 року, без здійснення оплачуваної діяльності.

Галузь туризм є однією з провідних та найбільш розвинутих галузей економіки. Через свій швидкий темп розвитку він визнаний економічним феноменом століття. Цьому сприяє розширення політичних, економічних, наукових і культурних зв'язків між державами і народами світу. Масовий розвиток туризму дозволяє мільйонам людей розширити свій кругозір, познайомитися з визначними пам'ятками, культурою, традиціями тієї чи іншої країни [1].

Туризм – одна з рушійних та найбільших галузей економіки світу, яка щорічно поповнює скарбничку багатьох країн чималими дивідендами. Він становить від 40 до 70% ВВП у країнах, що розвиваються та має міцні зв'язки з іншими галузями, що сприяють економічному зростанню регіонів. Туристична індустрія динамічно розвивається у світі.

Екологічний туризм – це тип туризму, що полягає у подорожах до природних незайманих людиною та природоохоронних територій. Розвиток екологічного туризму в Україні на початковому етапі, але завдяки існуючим природно-рекреаційним ресурсам країни, цей вид туризму має всі шанси стати одним з основних видів подорожей та створити усі умови покращення соціально-економічного становища населення [2].

Україна має значний потенціал для розвитку туристичної галузі, оскільки забезпечена унікальними природними рекреаційними ресурсами та має вигідне для розвитку міжнародного туризму геополітичне становище у центрі Європи. Особливості рельєфу, сприятливий клімат, багатство природного, історико-культурного та туристичного-рекреаційного потенціалу України створюють можливості для всебічного задоволення потреб внутрішнього та зовнішнього туризму. Кожен регіон України має свій унікальний природно-ресурсний потенціал, який є основою для розвитку екотуризму.

Сумщина розташовується на горбистій рівнині в лісостеповій зоні, яка розмежовується різними балками і руслами річок. На Сумщині налічується велика кількість (близько ста шістдесяти) річок і річечок, які належать до басейну Дніпра. Найбільш великими з них вважаються Сула, Псел, Десна і Ворскла. Тут

також збереглися великі масиви лісів, безліч озер, водосховищ, боліт і ділянок цілинного степу [3].

На сьогоднішній день під загрозою знищення перебувають сільські садиби та природоохронні території, що знаходяться в небезпечній з точки зору бойових дій зоні. Природа несе значних збитків через постійні бойові дії. На значних територіях України відбувається суттєве пошкодження поверхневого шару ґрунтів внаслідок будівництва фортифікаційних споруд, вибухів та згоряння боєприпасів, проведення військових маневрів тощо. За оцінками Київської школи економіки та «Zoї Environment Network», під ризиком пошкодження та забруднення опинилося 186 тисяч квадратних кілометрів земель, що становить практично 31% території України. З них понад 20 тисяч квадратних кілометрів пошкодженні більше ніж на 75%. Найбільшої шкоди зазнали території Донецької, Харківської та Запорізької областей.

У цілому, загальні збитки від пошкодження територій та порушення ґрунтів внаслідок військових дій оцінюються в \$9,8 мільярда. Це ставить під загрозу використання пошкоджених земель і вимагає проведення рекультивації, розмінування територій та знешкодження боєприпасів [4].

Висновок. Отже, військово-політична ситуація в Україні вкрай негативно впливає на стан екологічного туризму. Проте можна стверджувати, що сфера екологічного туризму має перспективу свого розвитку в Україні, але потребує неодмінного втручання та подолання наслідків бойових дій. Природний ландшафт та різноманіття природного середовища України має широке коло потенційних туристичних зон, які наразі уражені постійним впливом активних бойових дій на території країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мацука В. М. Сучасні тенденції та перспективи розвитку туризму в Україні. *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія: Економіка, 2011. Вип.1. с.43-49. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/macuka3.htm
2. Дмитрук О. Ю. Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту і маркетингу. Навчальний посібник. К.: Альтерпрес, 2004. 192 с.
3. Сумська область – степові простори, ліси і озера. *Туристичний путівник України*: веб-сайт. URL: http://exploreua.com/places/active_rest/green-tourism/green-tourism-in-sumy-region дата звернення (15.03.2024).
4. Яких екологічних наслідків зазнала Україна за час війни окрім збитків від підриву Каховської ГЕС. Kyiv School of Economics: веб-сайт. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/yakih-ekologichnih-naslidkiv-zaznala-ukrayina-za-chas-viyni-okrim-zbitkiv-vid-pidrivu-кахovskoyi-ges/> дата звернення (15.03.2024).